Šī gada 25. un 26. augustā reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas centrā SIA "Liepājas RAS" Grobiņas pagasta "Ķīvītēs" un Liepājā divu dienu garumā norisinājās starptautisks atkritumu apsaimniekošanas nozares seminārs "Latvijas zaļais kurss atkritumu saimniecībā", kas vienuviet pulcēja vairāk kā 140 dalībnieku no visas Latvijas, kā arī Lietuvas un Beļģijas. Seminārā par Eiropas zaļā kursa izaicinājumiem un inovācijām Latvijas atkritumu saimniecībā diskutēja Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministrijas (VARAM), Valsts vides dienesta, Latvijas Pašvaldību savienības, pašvaldību, atkritumu asociāciju un to biedru pārstāvji.

Latvijas atkritumu saimniecība savā ilgtspējīgā attīstībā ir uzsākusi ceļu, lai veidotos par modernu, resursu ziņā efektīvu un konkurētspējīgu nozari, kura savā darbībā īsteno būtiskākos klimatneitralitātes principus, proti, siltumnīcemisiju gāzu samazinājums, inovatīvas tehnoloģijas un moderna infrastruktūra, aprites ekonomikas principu īstenošana, atjaunīgu resursu izmantošana.

Šī tēma un principi ir aktuāli gan ikvienai organizācijai, kas strādā šajā nozarē, gan arī institūcijām, kas veido normatīvo ietvaru un kontrolē darbības. Visaptveroša, vienota izpratne un efektīva sadarbība ir priekšnosacījumi nozares mērķu sasniegšanai.

Pirmās semināra dienas vadošo tēmu par zaļo kursu iesāka **VARAM ministrs Artūrs Toms Plešs**, kurš klātesošos iepazīstināja ar būtiskākajām Eiropas Savienības (ES) iniciatīvām un ES direktīvās noteiktajiem atkritumu apsaimniekošanas mērķiem un to līdzšinējo izpildi, to sasaisti ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu, kura grozījumi stājās spēkā 20.04.2022., kā arī rīcību attiecībā uz plastmasas atkritumu samazināšanu un depozīta sistēmas ieviešanas sākotnējiem rezultātiem. Ministrs norādīja, ka virzībā uz efektīvu atkritumu apsaimniekošanu valstī svarīga ir reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrāde, apglabāto atkritumu daudzuma samazināšana, pārstrādāto atkritumu daudzuma palielināšana, t.sk., arī eksports pārstrādei uz citām ES valstīm, risinājumu meklējumi komersantiem sadarbībā ar pašvaldībām attiecībā uz dalīto atkritumu vākšanu un iedzīvotāju motivēšanu, kur tiek izskatīti arī jautājumi par minimālo izvešanas biežumu gadījumos, ja iedzīvotāji godprātīgi šķiro, kā arī atkritumu dalītās vākšanas risinājumu attīstība, it īpaši attiecībā uz bioloģiski noārdāmajiem atkritumiem.

VARAM ministrs Artūrs Toms Plešs

Semināra dienaskārtību turpināja **Eiropas atkritumu apsaimniekošanas asociācijas (FEAD) ģenerālsekretāre Valérie Plainemaison**, kura klātesošos informēja par galvenajām Zaļā kursa politikas jomām un iniciatīvām, kas attiecas uz ikvienu ES dalībvalsti, tai skaitā, Latviju. Būtiskākie akcenti skāra atkritumu eksportu, tekstila atkritumu apsaimniekošanas stratēģiju, kur visā Eiropā vēl ir diezgan daudz izaicinājumu atbilstošai tekstila atkritumu apsaimniekošanai, ar galveno mērķi izveidot sistēmu tekstila atkritumu savākšanai, šķirošanai, atkārtotai izmantošanai un sagatavošanai atkārtotai pārstrādei, t.sk., šajā sistēmā iekļaujot ražotāju paplašinātās atbildības aspektu, ņemot vērā, ka tās efektivitāte jau sevi ir pierādījusi līdzšinējā dalītā atkritumu savākšanā. FEAD ģenerālsekretāre iepazīstināja arī ar tādiem Eiropas Komisijas dienaskārtības jautājumiem un izstrādes stadijā esošām direktīvām, kas attiecas uz bateriju apsaimniekošanu, atjaunīgiem energoresursiem, atkritumu beigu statusa noteikšanas kritērijiem u.c.

Ģenerālsekretāre norādīja, ka šobrīd ir vispiemērotākais laiks un iespēja atkritumu poligoniem pārorientēties profesionālai darbībai un virziena maiņai, lai nodrošinātu apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšanu un atjaunīgu resursu izmantošanas palielināšanu. Valérie Plainemaison arī pauda viedokli, ka atkritumu apsaimniekošanai ir jābūt atbilstošai konkrētās pašvaldības vajadzībām, un tai nav obligāti jābūt identiskai kā Rīgā, tā Liepājā.

Ģenerālsekretāre akcentēja savstarpējās sadarbības un informācijas apmaiņas

lomu un nozīmi gan FEAD ietvaros, kuras biedrs kopš 2008. gada ir LASUA, gan ar Eiropas un Latvijas lēmējinstitūcijām.
Latvijas Atkritumu saimniecības uzņēmumu asociācijas (LASUA) valdes priekšsēdētājs Jānis Vilgerts iepazīstināja klātesošos ar LASUA darbību, lomu un nozīmi atkritumu apsaimniekošanas nozares attīstībā. Asociācijai īstenojot savu darbību kopš 1996. gada un šobrīd apvienojot 45 biedrus, kas kopumā nodarbina aptuveni 8000 darbinieku, Latvijā ir izveidota atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūra un nodrošināts iedzīvotāju ikdienā būtisks pakalpojums. Īstenojot zaļo kursu nozares attīstībā, tai šobrīd ir jāskatās jau tālāk – no aprites ekonomikas īstenošanas uz cīņu pret klimata pārmaiņām. Šāds redzējums ir īstenojams, pieņemot lēmumus pilsoniskas sabiedrības vidē, kur savstarpēji sadarbojas valsts pārvalde, nozare un pētniecības joma, un viedokļu apmaiņa notiek darba grupu un semināru ietvaros.
Latvijas pašvaldību savienības padomniece Sniedze Sproģe akcentēja pašvaldību uzdevumus atkritumu apsaimniekošanas jomā – sakopta vide un apmierināti iedzīvotāji. Šie nemainīgi svarīgie uzdevumi īstenojami, prasmīgi pieņemot ilgtermiņa lēmumus un savstarpēji sadarbojoties visām ietekmes pusēm, tai skaitā, valsts institūcijām veidojot sapratīgu politiku iesaistot nozares pārstāvjus, definējot skaidrus un vienotus nosacījumus, investīciju plānus, kuru rezultātā būtu iespējams radīt apstākļus atkritumu mazināšanai, dalītai vākšanai, pārstrādei un iespējai materiālu realizēt, kā arī sabiedrības izglītošanai. Joprojām aktuāls jautājums ir par atkritumu apsaimniekošanas reģionu robežām – reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni top, taču reģionu robežas un skaidras izpratnes nav, arī par atkritumu plūsmām, institucionālās sistēmas izmaiņām, mērķiem, uzdevumiem un investīciju plāniem reģionos un citiem būtiskiem jautājumiem. Aktuāls ir jautājums, kā pašvaldībām kompensēt ar dabas resursu nodokļa iztrūkumu to budžetos, ņemot vērā dabas resursu nodokļa mērķi.
Ar Lietuvas pieredzi zaļā kursa īstenošanā dalījās **Lietuvas atkritumu apsaimniekotāju asociācijas pārstāvis Simonas Barsteiga**.
Savukārt, **Clean R valdes loceklis Guntars Levics** iepazīstināja klātesošos ar publiskās un privātās partnerības pieredzes pētījumu dažādās Eiropas, t.sk., Baltijas valstīs, akcentējot privātā kapitāla un publiskās stabilitātes sinerģijas nozīmi, lai sasniegtu normatīvajos aktos noteiktos pārstrādes mērķus un energoneatkarību.
Par rūpnieciskās simbiozes iespējām aprites ekonomikā, informēja **Cleantech Latvia izpilddirektore Evija Pudāne,** akcentējot tās iespējamību trīs dimensijās – ekonomiskajā, vides un pētniecības. E. Pudāne iepazīstināja klātesošos ar izveidoto simbiozes platformu, kas izveidota ar valsts atbalstu, lai veicinātu ekonomisko sadarbību un mazinātu rūpniecisko ietekmi uz vidi, platformas

dalībniekiem piedāvājot ražošanas atlikumu apjomu novērtēšanu, vadītāju un speciālistu apmācības, partnerību veidošanu un jaunu projektu veicināšanu. Savukārt, **WinGo Deposit vadītājs Vismands Menjoks** iepazīstināja semināra dalībniekus ar digitalizācijas iespējām atkritumu apsaimniekošanā un pieredzi Eiropā.

Pirmās semināra dienas noslēgumā diskusijā “Zaļais vektors – politisko spēku redzējums vides aizsardzībā, nozares attīstībā” piedalījās **Jaunās vienotības, Progresīvie, Nacionālā apvienība, Attīstībai Par un Apvienotais saraksts pārstāvji. Politiķi sniedza savu redzējumu par tādiem jautājumiem kā atkritumu reģenerācija, inovāciju nozīme, strukturālo pārmaiņu nepieciešamība.**

(Jaunā Vienotība), Artūrs Toms Plešs (Attīstībai Par), Mairita Lūse (Progresīvie). Moderators – Ansis Bogustovs.

Semināra otrajā dienā **LASUA izpilddirekcijas vadītājs Armands Nikolajevs** iepazīstināja klātesošos ar projekta “Vienotu vadlīniju izstrāde un sabiedrības izglītošana par pareizu būvniecības atkritumu apsaimniekošanu un no pārstrādātiem būvniecības atkritumiem iegūtu materiālu, kā vērtīgu resursu un izejmateriālu izmantošanu būvniecībās” rezultātiem un uzskates materiāliem. Tēma ir aktuāla, ņemot vērā privātpersonu nepietiekamo izpratni par šādu atkritumu apsaimniekošanu, lielo pelēkā sektora īpatsvaru. Nesaskaņotā normatīvo aktu bāze, nepietiekamais atbildības sadalījums uzraugošo institūciju starpā, kā arī nepietiekamais izglītības un izpratnes apjoms topošo speciālistu vidū arī veido esošo situāciju.

Projekta gaitā tika konstatēts, ka steidzami jāuzsāk normatīvo aktu saskaņošana starpinstitūciju un izpildvaras līmenī, jānodrošina maksimāli pieejama informācija iedzīvotājiem par šāda veida atkritumu apsaimniekošanu, tai skaitā, katra indivīda personisko atbildību tajā, jāveic vēl mērķtiecīgāka un konsekventāka kontrole, kā arī jāpilnveido apmācību programmas topošajiem speciālistiem sadarbībā ar augstskolām un jāpilnveido būvnieku, remontdarbu veicēju, namu apsaimniekotāju un atkritumu apsaimniekotāju izpratne.
Alwark pārstāvis Gerds Sīmanis piedāvāja risinājumus atkritumu apsaimniekošanas tehnikas piemērotākai izvēlei.
Cleantech Latvia izpilddirektore Evija Pudāne uzsvēra, ka ir jābeidz mūsu energoneatkarību noglabāt atkritumu poligonos, prezentējot sabiedrības aptaujas rezultātus, kur kopumā 74 % respondentu uzskata, ka Latvija nepietiekami efektīvi pārstrādā atkritumus, un kopumā 78 % respondentu atbalsta reģenerācijas staciju nepieciešamību. Lai samazinātu noglabājamo atkritumu apjomu, E. Pudāne akcentēja uzdevumus, kas īstenojami indivīda līmenī, proti, nepirkt lieku, tādējādi radot mazāk atkritumu, šķirot tos, maksimāli daudz nododot pārstrādei. Savukārt valsts līmeņa uzdevumi īstenojami, ieviešot obligātu atkritumu šķirošanu, veicinot efektīvu to pārstrādi un nepārstrādājamu atkritumu reģenerāciju.
To, ka Latvija ir reģiona lielākais otrreizējo izejvielu ražotājs, apliecināja **Nordic Plast direktors Andris Trumars**, sniedzot klātesošajiem ieskatu par viena no vadošiem uzņēmumiem Baltijā darbību, kas pārstrādā 40 % dažāda veida plastmasas iepakojuma un materiālu. Pārstrādes apjomi ir jāpalielina, ņemot vērā, ka kopš 2021. gada ir stājies spēkā “plastmasas nodoklis”, kas ir 0,80 Eur par kilogramu nepārstrādātas plastmasas iepakojuma, un kas gadā veido 16-20 miljonu eiro no Latvijas valsts budžeta. Taču pašreizējā polimēru pārstrāde saskaras ar tādām problēmām kā izejmateriālu trūkums un zema kvalitāte, kā arī ražošanas izmaksu pieaugums, piemēram, energoresursu izmaksas attiecībā pret 2020. gadu veido 300 – 400%.
Par digitālās transformācijas iespējām un izaicinājumiem atkritumu apsaimniekošanā klātesošos informēja **Clean R valdes locekle Linda Rirdance**. Būtiskākie izaicinājumi šobrīd ir saistīti ar zemo sistēmu automatizācijas un integrācijas līmeni, dažādiem informācijas atspoguļošanas un sagatavošanas skatu punktiem, klientu prasībām, darbaspēka trūkumu un digitālo prasmju līmeni. Ieviešot dažādus digitalizācijas rīkus, Clean R pieredze rāda, ka ir iespējams, piemēram, par 40% samazināt atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmas (APUS) pavadzīmju ievadīšanas laiku. Tāpat arī uzņēmumam ir izdevies mainīt klientu apkalpošanas konceptu, ieviešot klientu pašapkalpošanās portālu u.c. risinājumus. L. Rirdance aicināja pievērst uzmanību pieejamajam valsts finansējumam 183,5 miljonu apmērā digitālās

transformācijas īstenošanai, kuras galvenie mērķi Latvijā ir uzņēmumu digitālā transformācija, sabiedrisko pakalpojumu modernizācija, digitālo prasmju attīstība un pilnveidošana, inovācijas, jaunu digitālu risinājumu izveide.
Uzņēmuma **Happy Fish vides inženieris Kārlis Sams** semināra dalībniekiem sniedza redzējumu par bioloģisko noārdāmu atkritumu anaerobās pārstrādes efektivitātes paaugstināšanas risinājumiem.
Savukārt, ar ilggadējo bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošanas pieredzi mājsaimniecībās dalījās **Latvijas Atkritumu saimniecības asociācijas valdes locekle Rūta Bendere.**
Ar aktualitātēm atkritumu apsaimniekošanas nozares normatīvajos aktos semināra dalībniekus iepazīstināja **LR VARAM Vides aizsardzības departamenta direktore Rudīte Vesere.**
R. Vesere akcentēja, ka līdz 2023. gada 31. decembrim visā valsts teritorijā pašvaldībām sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem ir jāizveido dalītas savākšanas sistēma bioloģiskajiem atkritumiem, un par pilnīgi ieviestu šo sistēmu var uzskatīt tad, ja pašvaldības teritorijā esošajiem iedzīvotājiem tiek nodrošināta regulāra bioloģiski noārdāmo atkritumu dalīta savākšana, proti, bioloģisko atkritumu dalītās vākšanas konteineri pie daudzdzīvokļu mājām. Savukārt, tekstilmateriālu dalītās savākšanas sistēma valstī jāizveido līdz 2023. gada 1. janvārim. Darba kārtībā ir grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kur noteikta reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru izveidošanas kārtība un funkcijas, un precizētas dažādas prasības, līdz 2023. gada 30. jūnijam pagarināt reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādi un citas nozīmīgas aktualitātes.
R. Vesere informēja klātesošos arī par projekta “LIFE+ WASTE TO RESOURCES IP Atkritumi kā resursi Latvijā – reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju” gaitu un aicināja izmantot tīmekļvietni wastetoresources.varam.gov.lv , kur tiek ievietota aktuālā projekta informācija, pētījumi un rezultāti. Projektā, sadarbībā ar LR VARAM, piedalās 21 sadarbības partneris, pārstāvot valsts iestādes, NVO, atkritumu apsaimniekotājus, vides izglītības organizācijas u.c.
Savukārt, **Valsts vides dienesta ģenerāldirektore Elita Baklāne – Ansberga** klātesošos iepazīstināja ar aktuālajiem atkritumu apsaimniekošanas kontroles rezultātiem un ieviestajiem viedās kontroles risinājumiem.Informējot par apjomīgajiem un efektīvajiem kontroles rezultātiem, E. Baklāne – Ansberga norādīja, ka biežākie pārkāpumi šajā jomā ir nelikumīga pārvadāšana un uzglabāšana bez atļaujas, nelikumīga pārstrāde (reģenerācija) bez atļaujas un pārkāpjot vides normatīvus, nelikumīgi pārrobežu atkritumu sūtījumi, sadzīves atkritumu apglabāšana mežā, karjeros piesārņojot vidi, būvniecības atkritumu nelikumīga pārvadāšana, uzglabāšana, apglabāšana aprokot vai uzberot

teritorijas, naftas produktu atkritumu, plastmasu saturošu un sadzīves atkritumu dedzināšana. E. Baklāne – Ansberga informēja par vienotiem nosacījumiem atkritumu apglabāšanas poligonu darbībai attiecībā uz BNA apsaimniekošanu, pārklājumu veidošanu, dabas resursu nodokļa aprēķināšanu. Runājot par ražotāju atbildības sistēmu, tās galvenais uzdevums ir veicināt atkritumu dalītas vākšanas attīstību.
Savukārt, informējot par turpmākajiem darbības soļiem, E. Baklāne – Ansberga norādīja, ka tie būs transportlīdzekļu remontdarbnīcu pārbaudes kampaņa, īpašu uzmanību pievēršot smēreļļu un nolietotu riepu apsaimniekošanai, atkritumu apsaimniekošanas atļauju iesniegumu e-pakalpojumu pārbūve, *Life* projekta aktivitāšu īstenošana (jaunās ražotāju atbildības sistēmas, iepakotāju datu bāze, vietnes *skiroviegli.lv* pilnveide), būvniecības informācijas sistēmas datu analīze un izmantošana būvniecības atkritumu plūsmas uzraudzībā, Valsts vides dienesta informācijas sistēmas pilnveide attiecībā uz ražotāju atbildības sistēmu iesniegto dokumentu izvērtēšanu, procesu automatizēšana, vienkāršošanu, kā arī semināra organizēšana ražotāju atbildības sistēmām par komunikācijas pasākumu izpildi.
Turpinot inovāciju tēmu, **Valsts vides dienesta ģenerāldirektores vietniece Laura Anteina** iepazīstināja klātesošos ar nākotnes APUS – atkritumu plūsmu uzskaites sistēmas no savākšanas līdz e-poligonam projektu, kura mērķis ir pārveidot APUS par vienotu atkritumu aprites uzskaites un kontroles valsts informācijas sistēmu. Tā ietvaros plānots izveidot e-poligona moduli jeb koplietojamu atkritumu poligonu informācijas sistēmu. Sistēmā plānota uz vienotiem principiem balstīta atkritumu plūsmas uzskaite poligonos, automatizēta atkritumu apsaimniekošanas atļauju pārbaude un APUS pavadzīmju apstrāde, kā arī automatizēta vienota pieeja normatīvo atskaišu sagatavošanā un vienota apkalpošanas pieredze poligonu klientiem. E-poligonu plānots izstrādāt līdz 2024. gada jūnijam.
SIA Eco Baltia vide direktors Andris Ziemelis semināra dalībniekus iepazīstināja ar redzējumu par “zaļajām” tendencēm un to ietekmi uz atkritumu šķirošanu un pārstrādi, kur līdz ar tendencēm ir saistīti arī neskaidri jautājumi, piemēram, attiecībā uz saules paneļu apsaimniekošanu, elektroauto akumulatoriem. Tāpat arī nepieciešama turpmāka visaptveroša diskusija attiecībā uz tekstila, tabakas izstrādājumu ar filtriem, mitro salvešu, balonu, plastmasas saturošu zvejas rīku, sadzīves tehnikas ierīcēm, kas darbojas ar iekšdedzes dzinēja palīdzību apsaimniekošanu.
Savukārt, par vienotu marķējuma sistēmu atkritumu šķirošanai – piktogrammām klātesošos informēja **Ziemeļvalstu Ministru padomes biroja Latvijā padomniece Maija Kāle**,norādot uz šādas sistēmas nepieciešamību, kas piedāvā vienotu vizuālu orientieri atkritumu

šķirošanā – ikviena sabiedrības locekļa mājsaimniecībā, darbavietā, publiskās vietās, pilsētā, valstī un ārpus tās robežām.
Semināra noslēgumā ar **Getliņi EKO** pieredzi vides izglītības jomā dalījās **vides un attīstības pārvaldes vadītāja Līga Šmite**, tai skaitā,ar lieliskiem, atraktīviem sabiedrību iesaistošiem paņēmieniem.

Semināra organizatori tā dalībniekiem nodrošināja iespēju apmeklēt “Siļķu brāķi” un Dabas māju, tādējādi iepazīstinot viesus ar Liepājas pieredzi atjaunīgu un dabas resursu izpētē un izmantošanā.
Šo, šāda koncepta semināru jau piecpadsmito reizi organizēja biedrība “Dzīvo zaļāk” sadarbībā ar LASUA, SIA “Liepājas RAS” un Valsts vides dienestu.
Semināru finansiāli atbalstīja Latvijas vides aizsardzības fonds.
Semināra norisi atbalstīja arī Clean R, Eco Baltia vide, Getliņi EKO, Atlācis un Partneri, Lautus, Alwark, Monum un AJ Power.